

Patientrörlighet inom EES – vissa kompletterande förslag

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i hälso- och sjukvårdslagen, tandvårdslagen, lagen om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom EES samt patientlagen.

De lagändringar utskottet tillstyrker innebär att det införs en skyldighet för vårdgivare att lämna viss information till patienter och att tillhandahålla fakturor till de patienter som avser att begära ersättning för sina kostnader i respektive försäkringsland. Lagändringarna innebär vidare ett förtydligande av att Försäkringskassan vid sin prövning av ansökan om ersättning eller förhandsbesked särskilt ska beakta sjukdomens eller skadans karaktär och förväntade utveckling, patientens individuella omständigheter i övrigt och om det finns skäl att prioritera hanteringen av ansökan.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Behandlade förslag

Proposition 2015/16:139 Patientrörlighet inom EES – vissa kompletterande förslag.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden.....	6
Kompletterande genomförande av patientrörlighetsdirektivet	6
Utskottets ställningstagande.....	7
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	9
Propositionen	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Kompletterande genomförande av patientrörlighetsdirektivet

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763),
2. lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125),
3. lag om ändring i lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
4. lag om ändring i patientlagen (2014:821).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:139 punkterna 1–4.

Stockholm den 19 maj 2016

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Cecilia Widegren (M), Lennart Axelsson (S), Margareta B Kjellin (M), Catharina Bråkenhielm (S), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Anders W Jonsson (C), Jenny Petersson (M), Kristina Nilsson (S), Carina Herrstedt (SD), Barbro Westerholm (L), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S) och Stefan Nilsson (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2015/16:139 Patientrörlighet inom EES – vissa kompletterande förslag.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

Bakgrund

Gränsöverskridande vård inom EES

Vård i en annan stat inom EES och i Schweiz kan ske med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (förordning 883/2004) eller med stöd av nationella bestämmelser i vilka Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/24/EU av den 9 mars 2011 om tillämpningen av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård (direktivet) har införlivats. De båda rättsakterna har olika karaktär och omfattning.

Förordning 883/2004 är direkt tillämplig för medlemsstaterna och dess huvudsakliga funktion är att peka ut vilket lands lagstiftning som den enskilde ska omfattas av samt att samordna de nationella trygghetssystemen, se vidare avsnitt 4.1. i propositionen.

Direktivet måste däremot genomföras i nationell lagstiftning och ger den enskilda medborgaren rätt att söka vård i en annan medlemsstat, se vidare avsnitt 4.2. i propositionen.

I regeringens proposition Patientrörlighet i EU – förslag till ny lagstiftning (prop. 2012/13:150), fanns regeringens förslag till hur direktivets bestämmelser skulle genomföras i svensk rätt. Bestämmelserna trädde i kraft den 1 oktober 2013. Tidsfristen för att genomföra direktivet i nationell lagstiftning gick ut den 23 oktober 2013. Genomförandet bestod huvudsakligen i införandet av två lagar: lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (ersättningslagen) och lagen (2013:514) om landstingens och kommunernas kostnadsansvar för viss vård i utlandet (kostnadsansvarslagen), se betänkande 2012/13:SoU23 och riksdagsskrivelse 2012/13:269.

EU-kommissionens synpunkter på Sveriges genomförande av patientrörlighetsdirektivet

Kommissionen påtalade i en formell underrättelse till den svenska regeringen 2014 att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt

patientrörlighetsdirektivet 2011/24/EU. Kommissionen ansåg att de åtgärder som de svenska myndigheterna redovisat till kommissionen, vilka syftar till att införliva ett flertal artiklar i direktivet, fortfarande saknades eller under alla omständigheter inte hade anmälts till kommissionen.

I svaret på den formella underrättelsen redogjorde den svenska regeringen för relevanta delar av det svenska hälso- och sjukvårdssystemet och skälen till att en ny författning på de flesta av de punkter kommissionen kritiserat inte är nödvändig i svensk rätt för att Sverige ska uppfylla sina skyldigheter enligt direktivet. I några avseenden konstaterade den svenska regeringen dock att det kunde vara på sin plats att förtydliga svensk lagstiftning.

De artiklar i direktivet som kommissionen pekade ut som ofullständigt genomförda och som regeringen bedömer medför behov av ändringar i författning avser dels krav på vårdgivaren att förse patienten med relevant information och tydlig faktura, dels handläggning av ärenden om gränsöverskridande hälso- och sjukvård.

Kommissionen skrev av överträdelseärendet i februari 2015.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Mot bakgrund av EU-kommissionens synpunkter föreslår regeringen att det i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och tandvårdslagen (1985:125) införs bestämmelser med krav på att patienter som får vård enligt direktivets bestämmelser ska få en specificerad faktura för vårdkostnaden. I lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) föreslås förtydliganden av hur Försäkringskassan ska göra sin prövning i ärenden enligt lagen.

I patientlagen (2014:821) och i tandvårdslagen införs förtydligade krav på att patienter som får vård enligt direktivets bestämmelser ska få information av vårdgivaren om att hälso- och sjukvården och dess personal står under tillsyn av Inspektionen för vård och omsorg (IVO), om det register över verksamheter som anmälts enligt 2 kap. patientsäkerhetslagen (2010:659), det s.k. vårdgivarregistret, om möjligheten att begära ersättning enligt patientskadlagen eller från läkemedelsförsäkringen samt om patientnämndernas verksamhet.

Samtliga författningsändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Utskottets överväganden

Kompletterande genomförande av patientrörlighetsdirektivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag.

Propositionen

Propositionen innehåller förslag till kompletteringar av genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/24/EU av den 9 mars 2011 om tillämpningen av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård (direktivet) i svensk lagstiftning. Kompletteringarna föreslås med anledning av den kritik som EU-kommissionen har riktat mot Sverige (se avsnittet Bakgrund, s. 5).

Krav på specificerad faktura

Direktivets krav på tydliga fakturor och tydlig information om priset finns i artikel 4.2 b som huvudsakligen behandlar krav på att vårdgivaren ska förse patienter med relevant information för att hjälpa enskilda patienter att göra ett välgrundat val inför ett planerat hälso- och sjukvårdsingrepp.

Regeringen konstaterar att en vårdgivare redan i dag enligt lag är skyldig att sammanställa vissa uppgifter i sin bokföring, men att det saknas uttryckliga bestämmelser som innebär att vårdgivaren ska tillhandahålla patienten motsvarande uppgifter på en faktura. För att säkerställa direktivets krav på tydlig faktura anser regeringen att det ska införas en skyldighet för samtliga vårdgivare att tillhandahålla fakturor till de patienter som avser att begära ersättning för sina kostnader i respektive försäkringsland i enlighet med direktivet. Fakturan ska dessutom vara så pass specificerad att den innehåller sådana uppgifter som möjliggör för patienten att använda fakturan som underlag för att styrka de kostnader han eller hon har haft i samband med den vård som vårdgivaren har tillhandahållit. Fakturaskyldigheten föreslås gälla samtliga vårdgivare inom hälso- och sjukvården och tandvården.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att bestämmelser om fakturaskyldigheten ska föras in i hälso- och sjukvårdslagen samt tandvårdslagen.

En utvidgad informationsskyldighet för vårdgivare

Enligt artikel 4.2 b i direktivet ska den behandlande medlemsstaten säkerställa att vårdgivare förser patienter med relevant information om bl.a. vårdgivarens tillstånds- eller registreringsstatus, försäkringsskydd eller annat personligt eller kollektivt skydd som gäller yrkesansvar.

Kommissionen har, som beskrivits ovan, i en formell underrättelse ifrågasatt huruvida Sverige har säkerställt att vårdgivare i enlighet med direktivet förser patienter med sådan relevant information. I detta sammanhang konstaterar regeringen att den svenska lagstiftning som rör hälso- och sjukvård samt tandvård inte innehåller något uttryckligt krav på att en vårdgivare ska lämna sådan information som anges i artikel 4.2 b i direktivet.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att det i patientlagen och tandvårdslagen införs ytterligare bestämmelser som innehåller krav på information från vårdgivaren. Bestämmelsen innebär att om kostnaden för vården av en patient ska ersättas i enlighet med direktivet, i den ursprungliga lydelsen, ska vårdgivaren informera patienten om att hälso- och sjukvården och tandvården samt dess personal står under tillsyn av IVO, om det register om anmälan av verksamhet m.m. som förs av IVO enligt 2 kap. patientsäkerhetslagen, om möjligheten att begära ersättning enligt patientskadelagen (1996:799) eller från läkemedelsförsäkringen samt om patientnämndernas verksamhet.

Handläggning av ansökningar om ersättning och förhandsbesked

Enligt artikel 9.3 i direktivet ska medlemsstaterna fastställa rimliga tidsfrister inom vilka ansökningar om gränsöverskridande hälso- och sjukvård ska handläggas och offentliggöra dem på förhand. Medlemsstaterna ska vid behandling av ansökan om gränsöverskridande hälso- och sjukvård beakta sjukdomen i fråga, hur brådskande fallet är samt de individuella omständigheterna.

EU-kommissionen har som ovan beskrivits ifrågasatt om Sverige har infört bestämmelser som säkerställer detta i svensk författning.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att 14 § lagen om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ändras. Ändringen innebär ett förtydligande av att Försäkringskassan vid prövning av ansökan om ersättning eller förhandsbesked särskilt ska beakta sjukdomens eller skadans karaktär och förväntade utveckling, patientens individuella omständigheter i övrigt och om det finns skäl att prioritera hanteringen av ansökan.

Ikraftträdande

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Utskottets ställningstagande

Lagförslagen innebär att det införs en skyldighet för vårdgivare att lämna viss information till patienter och att tillhandahålla fakturor till de patienter som avser att begära ersättning för sina kostnader i respektive försäkringsland.

Förslagen innebär vidare ett förtydligande av vad Försäkringskassan särskilt ska beakta vid sin prövning av ansökan om ersättning eller förhandsbesked.

Utskottet välkomnar och ställer sig bakom förslagen i propositionen. Mot denna bakgrund bör riksdagen anta regeringens lagförslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2015/16:139 Patientrörlighet inom EES – vissa kompletterande förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i patientlagen (2014:821).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)

Härigenom föreskrivs¹ att det i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)² ska införas en ny paragraf, 2 i §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 i §

Vårdgivaren ska tillhandahålla en specificerad faktura avseende kostnaderna för den hälso- och sjukvård en patient tagit emot om patienten avser att begära ersättning för sina kostnader för vården i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/24/EU av den 9 mars 2011 om tillämpning av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård, i den ursprungliga lydelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/24/EU av den 9 mars 2011 om tillämpning av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård, i den ursprungliga lydelsen.

² Lagen omtryckt 1992:567.

2 Förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125)

Härigenom föreskrivs¹ att det i tandvårdslagen (1985:125) ska införas två nya paragrafer, 3 c och 4 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 c §

Om kostnaden för tandvårdsbehandlingen av en patient ska ersättas i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/24/EU av den 9 mars 2011 om tillämpning av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård, i den ursprungliga lydelsen, ska vårdgivaren informera patienten om

1. att tandvården och dess personal står under tillsyn av Inspektionen för vård och omsorg (IVO),

2. det register om anmälan av verksamhet m.m. som förs av IVO enligt 2 kap. patientsäkerhetslagen (2010:659), och

3. möjligheten att begära ersättning enligt patientskadelagen (1996:799) eller från läkemedelsförsäkringen och om patientnämndernas verksamhet.

4 b §

Vårdgivaren ska tillhandahålla en specificerad faktura avseende kostnaderna för den tandvård en patient tagit emot om patienten avser att begära ersättning för sina kostnader för vården i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/24/EU av den 9 mars 2011 om tillämpning av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård, i den ursprungliga lydelsen.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/24/EU av den 9 mars 2011 om tillämpning av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård, i den ursprungliga lydelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Härigenom föreskrivs¹ att 14 § lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Försäkringskassan prövar, efter ansökan från en patient, frågor om ersättning enligt denna lag.

Vid prövningen av ansökan ska särskilt beaktas

- 1. sjukdomens eller skadans karaktär och förväntade utveckling,*
- 2. patientens individuella omständigheter i övrigt, och*
- 3. om det finns skäl att prioritera hanteringen av ansökan med beaktande av 1 eller 2.*

Ett beslut om ersättning eller förhandsbesked ska alltid innehålla de skäl som ligger till grund för beslutet.

Beslutade ersättningar betalas ut av Försäkringskassan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/24/EU av den 9 mars 2011 om tillämpning av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård, i den ursprungliga lydelsen.

4 Förslag till lag om ändring i patientlagen (2014:821)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om patientlagen (2014:821)

dels att 3 kap. 2 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 3 kap. 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §

Patienten ska även få information om

1. möjligheten att välja behandlingsalternativ, fast läkarkontakt samt vårdgivare och utförare av offentligt finansierad hälso- och sjukvård,

2. möjligheten att få en ny medicinsk bedömning och en fast vårdkontakt,

3. vårdgarantin, och

4. möjligheten att hos Försäkringskassan få upplysningar om vård i ett annat *EES-land* eller i Schweiz.

4. möjligheten att hos Försäkringskassan få upplysningar om vård i ett annat *land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES)* eller i Schweiz.

2 a §

Om kostnaden för vården av en patient ska ersättas i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/24/EU av den 9 mars 2011 om tillämpning av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård, i den ursprungliga lydelsen, ska vårdgivaren informera patienten om

1. att hälso- och sjukvården och dess personal står under tillsyn av Inspektionen för vård och omsorg (IVO),

2. det register om anmälan av verksamhet m.m. som förs av IVO enligt 2 kap. patientsäkerhetslagen (2010:659), och

3. möjligheten att begära ersättning enligt patientskadlagen (1996:799) eller från läkemedels-

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/24/EU av den 9 mars 2011 om tillämpning av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård, i den ursprungliga lydelsen.

*försäkringen och om patient-
nämndernas verksamhet.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.